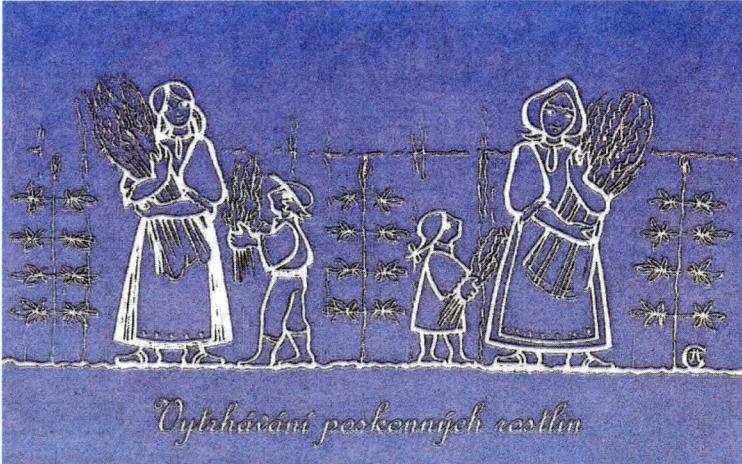

Jak Valaši zpracovávali konopí

Konopí patří mezi nejstarší a nejvěstrannější kulturní plodiny. Už před několika tisíci lety se používalo k léčení, výživě, výrobě textilií či papíru.

Kolébkou konopí je Asie, rozšířilo se však po celém světě a své využití našlo i na Valašsku. Jeho pěstování a zpracování tu však bylo značně náročné. Začínalo se na jaře, kdy se obvykle od dubna do května na polích zasévala semena, z nichž vyrostly dvojí rostliny – samičí (poskonné) a samičí (hlavaté) konopí. Proto se v létě sklízelo nadvakrát. Samčí dozrávalo dříve – v červenci ženy „sa daly ich trhat a také ich hned močily“ (máčení bylo důležitým procesem v získávání vláken, při kterém se oddělovalo vlákno od dřevnatých stonků). Konopí se máčelo v tekoucí vodě nebo „uložili ich do močidla, ušlapaly, přikryly haluzím a zaťekaly skalami (kamením).

OBR.: Postup zpracování konopí.

Močily sa týdeň“. Hlavaté konopí se kvůli mohutnosti stonků sekalo kosou nebo i sekyrou, a to obyčejně v září po dozrání semen. Ta se z konopí drhala pročesáváním na velkém hřebeni – „drhlenu“. Teprve poté se i samičí rostliny máčely. Po máčení se z konopí v několika krocích za pomoci jednoduchých nástrojů získávalo pevné a odol-

Ilustrace Jitky Kateřiny Trčkové

né vlákno. Stonky se nejdřív nalámalý na „lámce“, až se začalo objevovat vlákno. To se pak zbavovalo dřevnatých zbytků (pazdeří) na „patírkách“. Aby se odstranila ne-kvalitní krátká vlákna (koudel), pročesávala se nakonec ještě na žezevných kartáčích. Z vyčesaných vláken konopí se pak v zimě sprádala nit.

Konopí zužitkovali staří Va-

laši téměř celé. Ze semen lisovali olej, užívaný ke svícení nebo na výrobu léčivých mastí. Z napředených nití tkali plátno, z nějž zhotovovali odolné textilie do hospodářství – např. pytle, plachty, ale také oděvní součástky.

Koudel a pazdeří zase sloužily jako kvalitní izolace nebo podestýlka pod dobytek. Nejčastěji se ovšem z konopí „krútily“ provazy nebo lana. Ty se dokonce vyvážely až do Německa, kde se uplatnily hlavně v loďářském průmyslu. Napuštěné konopným olejem totiž byly schopny odolávat i slané vodě. Pro své vynikající univerzální vlastnosti se dá konopí využít v různých oblastech života i dnes. Věděli jste, že se z něj dá vyrobit třeba beton, plast nebo peletky?

Více o historii i současném využití konopí se dozvete na nově otevřené výstavě na vsetínském zámku.

Milada Fohlerová, etnograf Muzea regionu Valašsko